

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(IX.)

A' TS. ÉS KIR. FELSÉG' KEGTELMEVEL

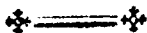
Indúlt BÉTSBŐL Pentéken 29. Jánariusban. 1796.

Da mihi Consilium !
Tanátsot Szomszéd !

* *

S z ö v e t t s é g e s B e l g i u m .

Melley bődög ország az, a' hol az emberek így
köszönhetik egymást: *ditsértessék a' Jésus Kristus!*
Adgyon Isten jó reggelt! jó Hus-hagyó Keddet!
s-több e' félet. — Ok, mind reggel, mind estve, mind
délben tsak ezzel köszönhetnek most egymásnak, *mit*
tsináljunk Szomszéd! Fabulæ sumus — mé-
sévé lettünk — ez egész világ bennünket félt. Nem
tudgyuk mellyikre haragudgyunk inkább; a' *Prussus-*

ra e' ? *Ánglusra-e'* vagy a' *Frántziára*. — V a n a sine navibus iræ.

A' *Szövettséges Belgáktól* jövő minden levelek, tsupa *Jeremiás'* fíralmai : — Mi, (így szoll egyik) igen szomorú környülállások között vagyunk ; már szomzédgyainknak is csak közönni is alig mérünk, kivált éjjel. Az ez előtt fél garasos *Hering*, most 10 és 12 garas nállunk — s-több e'-félék. — Hát a' *Stockfish* hány garas ? erről el-felejtkezett írni tudósító.

Az Albis' vize mellől, (ez is a' *Hollándusokat* fenyegeti) *Jan. 6-dikán* : — „Egy fontos Hírdetés vagyunk munkámban, a' melly a' *Helytartó'* részéről a' *Hollándusok* ellen fog ki jöni. Ez a' *Hertzeg* a' maga *Helytartói Jufsát*, a' *Hollándusoknak* iránta való magok-viseletét, és a' maga tulajdonnyainak el-adattatását, fogja ezen Hírdetésben elő számlálni. A ki-dőlgozása ennek, valóságos *Historiai* remek. Az *Ánglus* és *Prussus* *Udvar*, mint kezesei a' *Helytartói Constitutziónak*, meg-hivattatnak benne ; a' melly szerént ezen Hírdetés után, az *Ánglus* és *Prussus* *Udvarok* is, egy-egy Hírdetést fognak a' *Hollándusokhoz* intézni. — Négy hetek sok dőlgozat fognak el-igazítani. . . . „

A n g l i á.

Az Ánglus levelek, a' *Ceylon* szigetén való új nyereségek' *Capitulatzió*jának *Articulussai*val vagy-nak mind tsórdultig tele.

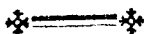
* * *

A' *Merkurius* a' maga közelébbi levelében azt írta vólt, hogy az erdemes *Olvasók* legyenek azok a' vigyázó *Politicus Strázsák*, a' kik az *Ujjságokban* olvaítató minden dőlgozat, vizsgálódó figyelmetesség-

gel így szollitsanak-meg: *ki vagy?* és *mi vagy?* Akkor egy *Ánglusnak* (*Aucklandnak*) és egy Német *Ministernek* (*Belderbuschnak*) jegyzéseiket is az *Olvasók* elibe terjesztettük, hadd kérdezhessék-meg magok tőlök, hogy *ki vagy?* és *mi vagy?* — A' részre hajlás-nélkül-valóság kívánnya, hogy már most némelly *Frantzia* Irók' okoskodásaikat is szollitsunk-meg: — *ki vagy?*

Na tehát *Moszfziö!* — *quid dicti?* — Egy *Politikai Jegyző-könyv* nevű *Párisi Journalista* így felel:

„Az *Ánglus* Királytól a' Parlamentomba küldetett minapi jelentés (mellyben a' békeféségről is vólt szó), és a' *Frantzia* Directoriumtól a' Hadi-Ministerhez intézett rendelés, (a' mellyben egész *Europa* előtt teszi a' Directorium azt a' vallást, hogy a' békeféséget, illendő fel-tételek alatt, maga is ohajttya) a' melly itt *Párisban*, mind az *Officialis* Ujjságban, mind pedig a' *Moniteurben* olvastatott, és a' mellynek igazságán kételkedni lehetetlen, nem engedik kétségbe hoznunk azt: hogy a' békeféséghöz való hajlandóságokat, mind az *Ánglus* mind pedig a' *Frantzia* orfzágoló-szék, ki-nyilatkoztatták; 's-hogy ezen ki-nyilatkoztatásban, mind az *Ánglus* mind pedig a' *Frantzia* Nemzet, jó szívvel egyet-értének, mint-hogy a' békeféségre mind kettőjüknek egy formálog fészükségek vagon. A' békeféséghöz való hajlandóságának ezen ki-nyilatkoztatása, a' melly úgy tettik, hogy eddig, mint a' gyengeséghnek meg-val-lása, úgy kerültetett-el, már egy nagy lépés. De melly sok akadályokat kell még ezen dologban fel-lyül mulni! Melly sok nehézségek fogják magokat a' traktálás-közben elő-adni! Melly kevésé értének még eddig egyet az Orfzágoló-székek a' magok első békeféséges ki-nyilatkoztatásaikban! *Ánglia*, a' *Bétsa* és, *Pétersburgi* Udvarokkal kötött utóbbi Traktáj' és az *Ánglus* Királytól Parlamentomban tétetett je-

lentésnek tulajdon szavai szerént, a' békeféséget nem tsak magának, hanem Szövetségeseinek is, egy szóval közönségesen mindeneknek lábra akarja állítani. Mi ellenben véllé tsak magánosan akarunk traktálni, a'-hogv *Prussia*val és *Spanyol* országgal tselekedtünk. A' mi plánumunk eddig a' vólt, hogy egyenként való békeféséges Traktákat köfcsünk, a' mellyek, mind hamarább végre vitetnek, mind pedig házsa sabbán készölnek-meg. *Anglia* ellenben, minden környölállások szerént azt fogja kéválni, hogy egy *Közönséges Congressus* határoztafés meg, a' mellyet mi már a' Tsászártól sem fogadtunk-el, a' mint az akkori Köz-jóra ügyölő Commissiótól a' *Dánus* Udvarnak adatott feleletből nyilvánóságos. *Pitt*, annyival is kevesebbé fogja *Angliának* ügyit a' Tsászárétól el-választani akarni, hogy azt a' házmas Szövetséget is tsak mostanában állította lábra, a' mellytöl a' maga Systemájának olly sokat igér.

„Az a' fő sarok azoubann mindenek felett, a' mellyen a' békélés' dólga meg fog fordölni, a' határoknak el-intézése, és annak meg-határozása fog lenni, hogy mellyik Hatalmaság mit adgvon visszfa a' másiknak abból, a' mit tölle el-foglalt. Ez az a' dolog, a' mellyért meg törtenhetik, hogy még néhány esztendőig omolhatik a' vér, és még nagy summák áldoztatnak-fel. *Anglia* kétség kívül a' *Status-quot* fogja a' Traktában kéválni; az az : hogy mi, régi határjaink közzé térjünk visszfa. Arra is bajson fog ő reá állani, hogy *Austriai Belgiumnak* bírásabann meg-maradhafsunk ; mivel így az *Eszaki* tenger nyitva fogna előttünk lenni, és magunkat *Hollandiával*, mint Szomszédok úgy egyesítendök. Sőt, ha reá állana is *Anglia* arra ; hogy ennek bírásabann maradhafsunk : ezért való elég-tételül minden *Coloniáinkat*, és az egek tudgyák, hogy még mit is kéválna magának. Ha a' *Rénust* akarjuk határunkká tenni : ujjá kell formálni tengeri erőnket ; kintset kell öfzfze keresnünk ; és meg kell táborjainkat erősíténünk. Így már abba kell hagynunk, mind *Angliá-*

val, mind pedig a' Tsászárral való traktálásunkat. Így elkerülhetetlen az ujj táborozás. Ha *Pitt*, béke-séges *Traktát* folytat, az gyanítható-képpen nem olyan tzeállal történik, hogy mennél előbb bé-vég-ződgyék. Talám csak azért tselekefzi azt, hogy a' nép kedvének eleget láttafson tenni, a' melly béke-séget kér: de nem volna kedvetlen dolog talám előt-te, ha mi, igen nagy kívánságaink által, alkalmatof-ságot fzoigáltatnánk neki arra, hogy a' hadat foly-tathássa; a' mellynek nyulytása ő előtte tsalhatatlan eszköznék láttzik arra, hogy bennünket a' mi Finán-tziánk' ki-apadása által rontson-meg. *Pitt* azt véli, hogy az leszen a' gyözedelmes, a' kinél leg utol fog egy Tallér meg-maradni; és ázzal hizel-kezik magának, hogy az, nem Frantzia ország leszen.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
„Mind ezekből a' következik, hogy a' békes-ség, a' mind két részről tétetett némelly béke-séges ki-nyilatkoztatások mellett is, ha Frantzia ország az el-foglalt tartományokat meg akarja tartani, még nin-tsen olly igen közel, és csak a' következő kérdéstől függefztetett-fel: — „Hafznosabb dolog-e' az, hogy Frantzia Ország az általa el-foglaltatott tartományok-nak némelly részit vízfsza adgya (fel-tévén, hogy más-sok neki mindent vízfsza adnak, a' mit tölle el-ve-ttek), és ez fzerént egy közönséges békefféget kös-sön: vagy pedig, hogy az általa el-foglalattott minden tartományoknak meg-tarthatása végett, a' hadakozást tovább is folytassa. „

Egy *Törvény-Baráttya* nevü más *Párisi Jour-nál*, a' következő módon futtattya az efszít: — „

„Hogy *Anglia* most a' Frántziákkal való trak-talásra hajlandó legyen, könnyi gondolni: hanem azt bajos által-látni, mi módon vehette vala magát előbb a' velek való hadakozásra. Frantzia ország, a' melly magát szabadságba igyekezte helyhezteni, az *Ang-lus* Nemzethez viseítettő nagy tífztelettől egéfszfzen

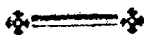
el vólt fogattatva, és kereste a' vele való öfzsze-atya-
fiságosodást. Sok rend-tartások, egyebek között a'
Juryk (Esködtek) is *Angliából* tserélődtek által
Frantzia országba. Ugy velekedtünk, hogy az
Anglus Nemzetbenn egy természeti barátira találunk
ebben a' nagy veszekedésben, a' mellyet ellensé-
geink ellenünk reánk nézve gerjesztettek. Hanem,
az *Anglus Cabinet* mind azokat a' nagy hafznokat,
a' mellyek egyebek között a' kereskedésből is
reá háromolhattak volna, egyéb tekintetekre nézve
fel-áldozta: mellyhez-képpest két egymással vetél-
kedő népek, a' mellyeknek a' környülállások szerént
egymással öfzsze kellett volna kaptsolódni, egymás-
nak most nagyobb ellenségeikké lettek, hogy sem
valaha vóltak, 's-egymás ellen leg kegyetlenebb há-
borut folytatnak. Central University Library Cluj

„A' Frantzia ország' tengeri erejinek vesztése,
a' két szerentsétlen tengeri ütközetnek kevesebbé tu-
lajdonittathatik, mint, rész szerént annak az árulás-
nak, a' melly a' *Touloni* hajós sereget az *Anglu-
sok'* kezire szolgáltatta, rész szerént pedig annak a'
tudatlanságnak, a' melly a' *Bresli* hajós sereget
semmivé tette. Tsak ugyan mind ezen szerentsétlen-
ségek mellett is, igen káros vólt *Angliának* a'
tengeri háboru; és az általunk töllök nyert sok ra-
gományok, sokkal érezhetőbb tsapást okoztak az
ő kereskedésinek, hogy-sem az valaha érzett. A'
mi *Coloniáinkat* ők, rész szerént el-foglalták, rész
szerént fel-prédálták: hanem, a' *Közép Ámerikai*
szigetek között az *Antillen* nevü szigeteken egy ma-
rok Frantzia fereg' ujjította-meg a' régi *Flibustierek'*
(*Ámerikai* prédáló hajós katonák') hitel-felett való
tselekedeteiket. Nehány gyáva fegyveres tsonakok-
kal, egy kemény ellenséges tengeri erőnek sze-
me-láttára, néhány szigeteket foglaltak vízfzsa a' Res-
publikánusok, a' többeken pedig félelmet és rette-
gést gerjesztettek. Akar millyen legyen most a'
Frantziák tengeri ereje: nem kell tsak ugyan azt
gondolni, hogy a' mi reménségünk ebben a' tekin-
tetben már egészfzen el-enyézfzett volna. A' Res-

publikánusoknak tulajdona az, hogy a' vezedelem' idején nagy bátorságot és különös vakmerőséget mutatának. Az a' tselekedete a' *Romai Senatus-nak*, mely fzerént el-adta azt a' fődet, a' mellyen a' *Hannibal'* tábora feküdt, meg-érdemli a' *Frantziáktól* való követtetést. *Angliának* azok a' sok fegyveres hajói, nem álhattak ellene annak, hogy a' *Hazafi Richery'* hajós sereg' tsoporttya, egy *Méditerráneumi Anglus* hajós tsoportot el ne fogjon, 's hogy némelly egy-egy *Dünchircheni* préda hajók, nagy számu gazdag ragadományokat ne tegyenek. Egy 50 ágyus hajó 2 Fregátokkal együtt, elegedendő vólt az *Afrikai* partokon levő *Anglus* bírtokoknak semmivé-tételekre. Ha nekünk semmi külső kereskedésünk nem lesz; az *Anglusoké* ellenben nevedik is: reánk nézve ennek is hasznosnak kell lenni, és a' mi Igazgatóinknak ebből is hasznot kell hajtani tudni. Az *Anglusok'* ereje, annak a' nyereségnek a' *résultatuma*, a' melly a' két *Indiából Angliába* bé foly. Nem nagy hadakozó hajós sereg kívántatik nekünk ahoz, hogy *Angliának* ezen idegen gazdagságából ofsztozhassunk; hogy az ő hajózásába kárt tegyünk; 's-hogy az ő *Manufacturáiban* való tsökkenést neveljük, a' melly már is igen érezhető. Az *Anglus* nép érzi a' sok veszélyt, a' melly őtet nyomja, és a' békeesség ő reá néve, kéntelenséggé, és még szükségesebb kéntelenséggé lett, hogy sem reánk nézve. Ha az *Anglus* akarja a' békeességet: kéntelen őtet meghalgtatni a' *Respublika*; de nem kell ennek semmi a' félére reá állani, a' mi reá nézve ditsőséges dolog nem lenne, mivel-hogy minden féle észközei vagynak még neki arra, hogy az ellenséget, igafságosnak lenni, és *Frantzia* országnak 's-az ő *Szövetségeseinek* szabadságát meg-esmerni, kéntelenithesse. „

Még egy harmadik *Párisi* *Iró'* okoskodásai is ezenn dologrol, így következnek: —

„*Belgiumot* ugyan egyesithettyük, a' mikor akarjuk, *Frantzia* országgal: de el-idegenittyük a' la-

kosok' szívít magunktól; és ezt a' tartománt nekünk örökké katonai erő- és keménység= által kell zabolán tartanunk. Az igaz, hogy ez a' két Nemzet ugyan azon egy nyelvonn befűll: de melly nagy a' különbség az ő egyűb nemzeti tulajdonságaikban, szokásaikban, és erűltseikbenn. Ebben a' tekintetben, a' *Belga*, ezer mért-földnyi távolságra lakik Frantzia országtól. Epp n így vagyon a' dolog *Geldriara, Clivára, Jülichre, Achenre, Cölnre, Trierre* és a' *Rénus* mentibenn *Alsátziától* fogva *Wéselig* terjedő minden más apró Fejedelemségekre nézve is. Ezeknek mindenikébenn vagyon valami különös tulajdonság, a' minintsen a' másikkban: ellenben pedig mindenik meg egyezik a' másikkal egy olyan punktumban, a' melly miatt ezek Frantzia országgal tellyesfűggel nem egyesíttethetnek; ez az: hogy *Németek*. Olly nyelv, szokás, és gondűlkodás módgya közűnséges közöttűk, a' mellynek semmi hasonlatossága nintsen a' Frantziákéhoz. Ők a' *Rénus* jobb parttya felűll lakó *Német* Nemzettel, a' Birodalom-beli nagy őzfűze-társaságosodás által vagynak egyűve-kaptsoltatva. A' Frantziák, azokból a' nagy nehűzségek bűl, a' mellyekre az ő principiumjaik, a' 100 esztendűktűl fogva Frantzia országgal egyesűlve lűvű *Alsátziában* találtanak, meg-ítélhetik, melly sok fűle bajt fogna nekik okozni a' magok principiumjaikat olyan tartományokba plántálni, a' mellyeknek azért, hogy boldogok lehessenek, nintsen szűkségek olyan fűeles szabadfűgra; és a' mellyek az ő Országlű-fűcéik' meg-változtatása által semmit nem nyerhetnűnek azért, hogy űket a' Frantzia országgal való őzfűze-kaptsolűdas, Frantziákűtű tellyesfűggel nem tehetnű. Sűt a' Frantzia Országlű-fűék ezekkel, akarattya nélkül is mint gyanusűkkel úgy bűnván, űket quártűllyosűkkel és adűvalrerhelnű, mint meg-gűzűzetett népeket; a' melly, az erűszakosűk és el-nyomtatűk közöttű, egy szűntelen való sűket kábűrut okozna, és a' mellynek *Alsátziához, Lotharingiához* s-a' többekűhez, olyan bű-fűtyása lehetne, hogy még tartományait, vagy leg alűbb némelű határ-várait is el-vefűzhetnű az Országlű miattű.

... A' *Némtek* még eddig csak szenvedték a' háborút, és nem hadakoztak : de győzödgyenek-meg csak egélfizzen a' felöll, hogy a' *Frantziák*, tsupa pusztító és tartomány foglaló tzélból hadakoznak : azonnal meg fog ezen hadakozásnak természetete változni , és nemzetek között való háboruvá lévén , nem lehet hogy tartófsá és kegyetlenné ne legyen. „

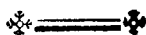
* * *

Ezekből az elő hórdott okoskodásokból, ha többet nem is, leg alább annyit bizonyosonn által lehet látni, melly sok féle bizonytalan vélekedések keringjenek most a' világon, a' békefségről való kérdés felett. — Tellyefseggel nem akar szünni a' *Politika'* hánykodása.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Fr a n t z i a O r f z é g.

A' *Directorium* egy fél tutzett Ujjság-író tétett közelöbbről árestomba, azt erőfsítvén rollok, hogy a' *Rojálisták'* kedve-szerént okoskodtak a' magok leveleikbenn. Ezek az arestáltatott Ujjság-írók, eddig is *Rojalista Journalok*nak nevezettek *Párisban* : hanem nevezetes, hogy egy leg *Jakobinusabb* is vagon az árestáltattak között, mellynek neve *L'Ami du Peuple*. Azok a' kiknek okoskodásaikat feljebb elő hoztuk, nintsenek az árestáltattak között. Már most a' többi Ujjság-írók, a' leg hegyefsebb ki-fejezésekkel lármáznak a' magok írásaikban az ő társaiknak árestáltatásokért a' *Directorium* ellen, azt erőfsítvén, hogyez a *Constituziót* és a' szabadságot erőfsen megsértette. Még az *Öt-százak'* között is találkozott párt-fogójok az árestáltattaknak. *Foucon* erőfsen ki-költ mellettük : hanem a' mások heves lármája által csak hamar le-tsilapittatott.

A' *Directorium* azt írta közelöbbről a' *Minister*ekhez , hogy hozzá panaszok érkeztek volna az itánt , hogy az *Elolljárók*, az ő *Cancellariájok*ba a' magok ügyes-bájos dolgaikért bé menő *Hazafiakat*, nem betsülletesen és dúván fogadják : hanem, miut-hogy az e'-félének egy *Respub-*

likai Országlo-szék alatt még kevesebké kell történni, mint másutt, vigyázzanak a' Ministerek, és az alattok lévő tisztviseelő fzemélyeknek mondgyák-meg, hogy mihez tarttsák magokat.

A' Ministeriumban móst illyen ujj változás esett. *Camus*, nem vállalván a' Közönséges Politziai Ministerséget, helyyibe *Merlin-de-Douay* lett Politziai Ministerré a' ki eddig *Justic-Minister* yolt. Ennek helyye, előbb Kép-vifelő *Traillhard*nak ajánlatott yolt, hanem ő nem vállalta-fel. Az után Kép-viseelő *Genifsieux* neveztetett-ki. Most már tehát a' következendő 12 szemáallyek' kezibenn vagyon a' Francia országlo Kormány. — *Directorok*: *Reubel*, *Lareveillere-Lepaux*, *Barras*, *Carnot*, *Letourneur*. — *Ministerek*: *Faipoult*, *Finantz*; *Benezech* Belső; *Merlin-de-Douay*, *Politzaj*; *Genisseux*, *Justic*; *Delaacroix*, *Külső*; *Aubert-Dübayet*, *Hadi*; és *Träguet*, *Tengeri-Minister*. A' Ministerium magábanu nem tsinál különös Tanátsot, hanem, úgy mondván, tsak a' *Directorium*' keze-lába.

A' szegény *Jób-Aime*' ügye le-folyt. A' végzés iránta az : hogy a' békeféségnek helyre-állásáig, ne viselhesen kép-viseelői hívatalt.

Jan. 7-dikén ezeket a' három dólgotat kívánta a' *Directorium* az *Öt-sázaktol*: — 1) Hogy a' *Politzaj-Ministernek* 3, a' *Belső Minsternek* pedig 20 *Millio Livrányi* kéz pénz adattafsék a' jelen való szükségekre; — 2) Hogy az erkölts-romlottságára nagyobb figyelmetefség fordittafsék, 's-hogy nevezetesen ujj *Törvények* által határoztafsék-meg, kik tartattafsának az aszszonyok között közönséges *ringyóknak*; 's-kiket kelljen, mint olyanokat, meg-büntetni. — 3) Hogy a' *complotok* ellen szolló *Törvényekhez* meg némelly tödálékok adattafsának.

A' *Hadi Tanáts* igen nagyon kezdett valamibenn foglalatoskodni: mindenek felett pedig arra fordította a' szorgalmatofságát, hogy a' ló-beli fogyatkozást hozhasa helyre a' táboroknál.

Párisbann az Ujj esztendő első napjától fogva egy *Német Ujjság* is kezdődött, mellynek a' *Directo-*

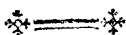
rium is nagy partfogója; mint-hogy maga is számos exemplárokra prænumerált belölte. A' formája, a' melly fzerént íródik, olyan; mint a' millyen az *Officialis* Ujjságé volt. A' két Kép-viselő Tanáts' és Directorium' munkáit, 's-rendeléseit, minden nap kiadgya, és a' Frantzia Respublikai principiumokrol magyarázatokat teszen közönségessé. Az Irói ezenn Ujjságnak két *Máintzi* volt Professorok, *Dorsch* és *Blau*, 's-egy Altonai *Waarens Izrael* nevü Sidó — Egy más Apostata Német *Böhmer* pedig, a' ki a' rövid idői *Máintzi* Német Nemzeti Conventnek egyik tagja volt, azokat az irásokat, a' mellyek egy időtöl fogva arról jöttek világ' elibe, hogy Frantzia ország a' *Rénus* bal parttyát tegye a' maga határává, öfzsze szedvén, ki-nyomtatza, ilyen név alatt: *A' Rénus' bal parttya.*

Párisban ezen napokban *Concriptzio* esvén, 362 Németek találtattak ott; a' kik között vagyon a' *Hessen-Rheinsfelsi Károly* Hertzeg is, és 4 Német Grófok. A' többek nagyobbára kereskedők, könyv-árusok, és fzerentse-vadászók. — Az *Ámerikai* név alatt *Párisba* mulató idegenek' száma, sokkal nagyobb, a' kik között *Ánglusok* vagynak igen sokann. — Ezeknek a' *Párisban* mulató idegeneknek illy nagy sokaságától való félelem okozta mindenek felett azt, hogy a' Directorium' még egy 7-dik Ministert is kívánt különösen tsak a' Politziára nézve a' Törvény-hozóktól.

Az a' dolog azonbann a' mi mindenek felett a' figyelmetességet esmet magához kezdette vonni, az, hogy a' kész pénz' oltodása, a' mellyet az erőltetett költsön okozott volt, esmet fenn-akadott; mi okon? nem tudatik. Az utóbbi napokban esmet elment 24 Livrányi kész pénz, 4300 papiros Livrákon. Az erőltetett kész pénz-beli plánumot is félteni kezdik a' meg-akadástól. — Azt várja minden, hogy miként fogja *Merlin-de-Douay* rántzba szedni tudni a' pénz-kupetzeket.

B é t s.

Felséges Urunk ezen hónapnak 18-dikán és 25-dikén az itt lévő *Közönséges-betegek*, *Szülök*,

Bolondok-, és *Talált-gyermekek*-házát bé-jarván, az ezekben lévő minden készüléteket és a' kinsódók' segedelmirre rendelkezve lévő minden eszközöket, emberek' barát'yához illő indulattal meg-visgálta.

Mi némü változások, ujjítások, és jobbitások estek a' múlt esztendőben a' *Bétsi Katona-Ispotály*-és *Katona patika*- körül az ő Felsége kegyelmes Rendeléseiből, mind ezekről azoknak idejében illendő rövidséggel mi is emlékeztünk volt. Ezen megjobbitott *Katona patika*-beli ujj készülétek és rendelések, a' bé-következő *Fébruárius*' elejétől fogva, a' *Közönséges Betegek-házába* is fel-vétetődnek; a' hol már eddig is, ezen *Közönséges Ispotály*' mostani *Directorának* *Üdv. Tanátsos Frank* Urnak javasolásából, ezek a' jobbitások estek:

„Mindeneknek előtte olyan rendelések tétettek, hogy a' betegek' szobáiban tiszta és egészséges levegő legyen; és a' betegek, a' magok betegségeiknek tulajdonsága szerént a' tzeállal meg-egyezőlög válafttasanak-el egymáftól; az orvosi-szereknek minden napra való hi-rendelése, a' leg jobbkori reggeli órákra határoztatott, azért, hogy azokat a' betegek, még ebéd előtt két vagy három órákkal, bé-vehessék. — Az olyan orvosi munkákra, a' mellyeket kézzel vívznak véghez a' *Kézi-orvosok* a' betegek körül, különös szobák rendeltettek, hogy az e'-féle *chirurgusi* munkák ezen-túl ne a' több betegek között a' beteg-szobákban mennyenek véghez.

„A' kenyér-portziók eddig a' szerént adattak a' betegeknek, a' mint a' kenyér közönségesen drágább vagy oltsóbb, következés-képpen kisebb vagy nagyobb volt; a' honnan a' következett, hogy a' betegek' kenyér' portziója, a' melly most különben is igen kitsinynek lenni találtatott, a' drágaságban még annál kisebb volt: azonn valóságos tapasztalásonn fundálódó tekintetből tehát, hogy a' gyógyuló-félben-lévőknek több tápláló eledel kívántatik, a' kenyér-portziók nem tsak meg-nagyobbítottak, hanem az is meg-határoztatott, hogy ez utánn font-mérték szerént adódgyanak a' betegeknek, hogy így ezek (akar

kifsebb legyen az árva a' kenyérnek, akár nagyobb) mindenkor egy formájú darab kenyeret kapjanak.

„Hogy a' *Bolondok-házában* a' levegő tisztában tartattathassék: a' sok árnyék-fzékak bé-záratok, és fazakak rendeltettek helyekbe, a' mellyek minden alkalmatoóság után ki-tisztittathatnak.

A' *Bolondok-háza*, illendő távolságra kő-fallal vétetik körül, és az azon belül lévő hely bé-pázszintoztatik, és fák plántáltatnak reá, hogy a' Bolondok, a' friss levegő, és mozgás által is, a' magok gyógyulásokban segíttesenek.

„Hogy a' gazdag Bolondok, a' kik nagyobb könnyebbségnek okáért, tulajdon tselédgyeiket is magokhoz kívánnyák, és a' gyengébb bomlottságu lemejú emberek, a' *Közönséges Ispotály* gondviselése alól ki ne zárattassanak: erre való-nézt az Ispotály-beli forintos szobák között egy néhányak, ezeknek számokra rendeltettek, és kézfittettek.

„Egy Bolond és egy gyengébb' bomlott elméjú ember is bé nem vétetők többé a' *Közönséges Ispotályba*, a' ki attól az Orvostól vagy Chirurgoitól, kitől addig gyógyittatott, a' maga betegségének le-irt historiáját bé nem adgya, mint-hogy ez a' le irás, a' nyavájának gyógyítására fontos ízolgálatot teszzen.

„A' *Director* minden héten egyszer, sőt, ha a' környülállások kívánnyák, többizör is, tanátskozást tart a' *Közönséges Ispotály-beli Orvosokkal*, a' betegeknek és az ő betegségeknek tulajdonságaikról, is-a' ritka vagy igen terhes betegségek' nemeiről.

„A' *Director*, az Ispotály' fozgálattyyában lévő minden személlyeknek magok-viselettyekről, formázerént való laistromot ír.

„A' betegek körül fozgáló személlyek, há a' betegetől vagy azoknak attyokfjaitól, valamit kérnek vagy el-veznek, vagy pedig az Orvosnak rendelése ellen, a' betegeknek italt vagy nyalánkságot adnak, abban a' szempillantatban el-botsáttatnak.

„Az Ispotály fozgálattyyában lévő orvosoknak, Chirurgusoknak, és Practicánsoknak, nem szabad ez

után a' betegek' számára főző Ispotály-beli Tractérnél asztalt tartani.

„A' Betegek' szobáiba nem szabad kutyát bévinni.

„A' Bolondok' házába senkinek sem szabad kü- lömben bé-menni, hanem csak a' Directortól Udv. Tanácsos *Frank* úrtól nyert engedelem-tzedulával.

* *

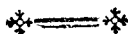
A' Gróf *Klerfe* él-útazásáról folyt eddig való minden hírek, nem voltak valóságok. Most már úgy halljuk, hogy *Fébruárius'* közepé tájlig nem is fogna a' táborhoz indulni. — *Béts* várofsainak Polgárjai a' magok örömeiket, a' mellyet benne ezen nagy nevű *Feldmarschallnak* *Oktober'* közepétől fogva való számos győzedelmei gerjesztettek, el nem múlták itt lététől fogva néhány izben ki-mutatni, és a' *Feldmarschallnak* tudtára adni. A' többek között, meg-érkezése után csak hamar egy 5 személyekből álló Követtség, a' *Bétsi* Polgárság' nevében a' *Feldmarschall'* szállásán meg-jelenvén, a' *Bétsieknek* hozzá viseltető tiszteletez, és vitéz tselekedeteinek magasztalása-felöll bizonyofsá tette. A' Követtségnek tagjai azok a' magok pátriótai indulattokrol esmeretes *Bétsi* személyek voltak, a' kik az úgy nevezett *Wurmzer-Ausztriai-Volontér'* seregének fel-állításában és az olta való fenn-tartásában, főbb indítóknak és eszközőknek lenni, mind Felsőges Urunktol, mind pedig másoktol is esmertettek, u. m.: *Grof Wallis Josef*, *Alsó Ausztriai* Ts. K. Apellations-Consiliárius *Nemes Fillenbaum*, Ts. K. Udv. ezüst-juvelier *Würth Ignátz*, Polgári Epítő-mester *Gerl Josef*, és Polgári Pofztó-kereskedő *Bidermann Ignátz* Urak. A' Polgárok' képében a' tisztelet Apellations-Consiliarius, ilyen szókkal közöntötte a' *Feldmarschalt*: — „Ök, különösen örvendenek azonn néhány napoknak, a' mellyeket a' *Feldmarschal*, a' kiben *Német Ország*nak meg-tartóját és a' mai idő-beli leg

nagyobb *Vitézt* tisztelik, a' maga fáradhatatlan hadi szorgalmatosságától való rövid nyugalomban akarván el-tölteni, ezen fő városnak szánt. „ — A' Feldmarschall is illendő érzékenységgel felelt.

M a g y a r O r f z á g.

Felséges Urunk, Méltóságos *Vay Josef* Urat a' Magyar Országai Fels. Locumtenentziale Consiliumnál eddig volt Tanátsost, a' maga kérésére nyugalomra bocsátani, méltóztatott.

Kassáról 6-dik Január. — „Itt a' szomszédságban ez előtt más fél héttel egy szegény ember marhák' vásárlására egyedül meg-indulván mintegy 40 forintokkal, az úton öszve-találkozott egy más paraszt de igen tehetős emberrel, a' kinek kérdezősködésére meg vallotta szegény, hogy ide 's-amoda mégyen marhát venni. Mellyet hallván a' másik, monda neki: „En is arra megyek, mennyünk egygyütt: de „nem ezen az úton, hanem a' másikon mennyünk, „mivel erre igen meszfele vagy, sokkal hamarébb „el-juthatunk a' kívánt tzelra, ha annak az elöt- „tünk lévő sűrű erdőnek veszfzük az útat, és igen „jól tudom arra a' gyalog-útat. „ A' szegény ember hitelt ad ezen hozzá akadt úti-társa beszédének; és midön már jó darabot haladtak volna a' sűrűben, valamelly motsáros vízhez közelitvén, előveszi a' rozfsz útra tsábitó ember a' bunkós botját, le-üti a' szegény marhát vásárlani kívánó embert, 's-agyba főbe vervén addig kinozta, mig pihegését tapasztalta; a' 40 forintokat magához véven ezután a' gyilkos, a' meg-ölettetett embert a' vízbe bé-taszította, és gondolván, hogy már az örökre el-vész, a' 40 forintokkal el-lódult. Azon napon valamelly emberek arra felé menvén, látták a' szegény öszve kinoztatott embert a' vízbe nyakát fel 's-alá nyújtogatni, a' vízből ki-vették, és haza költöztették. Valamennyire szólni kezdett a' szegény ember, kérdezték tőlle a' gyilkost ki volna? de ő azt meg nem

nevezhetvén azt mondá, hogy ha eleibe állitanák, meg-esmérné. A falu-bélieket egyről egyig ágyához egyenként állították, de egyre sem esmért; hanem más falúból való embereket-is vivén eleibe, azok közül egyet meg-esmért, ki-is szorofsan öfve töztetvén, a' maga' szekerénn és öt lovainn Kafsára bé-vitatett, és a' leg jobb helyre bé-tétetett.

Debretzenből 17-dik Januar. — „Már mind Papjaink, mind Professoraink tellyes számmal vagynak: mert ezen folyó hónapnak 10-dik napján, néhai T. T. Superintendens *Hunyadi Ferentz* Uram helyébe hivatott, T. T. *Földvári József* Uram is, papi hivatalába bé-állított, és egy tudós prédikáziót mondott Sz. Pálnak azonn szavaiból, mellyek íródva vagynak 2. kor. 1. 24. — Az időnek járása az egész öfözél, és már a' bé-állott télenn-is nállunk olly változó, hogy azt majd minden nap más-más ábrázatba öltözni tapasztaljuk: egy nap köd, más nap eső, harmadnap fagy, negyedikkenn hol engedelmes és tiszta, hol valami kevés hó, de kivált többnyire eső: és ezen sok esőzés miatt ollyan nagy a' sár városunkban, hogy telkeinkről 's házainkból tsak ki-menni-is terhünkre esik. E' miatt ezen bé-állott vásárunk-is mind az adóknak, mind a' vevőknek nagyon unalmas lészén, ha tsak ezen, éppen ma fel-tetfző, első hód-fertályjával hidegre és fagyra nem változik, hogy a' nagy sárnak tetejénn járhasunk. Ezen alkalmatlan és sok ábrázatu időkbén még-is azzal vigasztaltatunk: hogy a mostoha időkhöz képpelt, majd mindent öltsonn vehetünk, úgy mint: egy köböl tiszta buzát 4 Rf. 30, vagy 40 kron; kétzereft, 3 Rf. és 15, 's-20 kron; rost 2 Rf. tengerit vagy kukuritzát 1 Rf. 15, s 20 kron; a' Sertés-hús 3, és 2 kr. is; a' szarvas-marha hús rendszeren 2 1/2 kr., de lehet néha hol 2 hron, hol 1 1/2 enn-is venni; egy szóval: mindent lehetne öltsonn venni, tsak penz vólna; de ennek vagyunk nagy szükébbén,

P. D.